

האם מדריך הוא מחנך?

1 שעות ו-10 דקות

המדריך.ה/הצופה הוא איש חינוך הפועלת בגמישות ויודעת להתאים את עצמו.ה לסיטואציה

מתודה 1 : משחק הדמייה

30 דקות | ...אם מדריך הוא מחנך - נספח א+ב

סיטואציות מחיי היום יום של מדריך.ה (נספח א) - בכל פעם המדריך.ה מציג.ה סיטואציה.

כל חניך.ה בתורו.ה יתמודד עם הסיטואציה, ויצטרך להכנס לדמות לפי כובע המדריך.ה שקיבל מהמדריך.ה בצ'אט (נספח).

הערות למדריך.ה: יש לשים לב לסיים את הסימולציות בזמן.

נקודות חשובות להצלחת הפעילות: יש להנחות את הסימולציות באופן ברור.

מתודה 2 : דיון בשאלה

10 דקות

נשאל את החניכים.ות:

- מה משמעותו של הביטוי "כובע המדריך"?
- מה משמעותו של כל כובע?
- לאיזה כובע הכי התחברתם.ן?
- האם אתם.ן מצליחים.ות לחשוב על כובע שלא צוין?
- האם נראה לכם.ן שתצטרכו להשתמש בכובע שאתם.ן לא מתחברים.ות אליו? איך תתמודדו עם זה?
- האם נכון להשתמש באותו הכובע בכל הסיטואציות או שכדאי לגוון בהתאם לסיטואציה?
- האם באותה סיטואציה על המדריך.ה לדבוק באותו הכובע או להחליפו במהלכה לפי הצורך?
- האם יש קשר בין גילו של החניך לסוג הכובע שאבחר לחבוש?

הערה למדריך.ה: חשוב להבהיר שהיכולת לחנך מגיעה מעצם היכולת להחליף כובעים, המסר המרכזי הוא שהמדריך.ה גמיש.ה, שונה ויודעת להתאים את עצמו.ה לסיטואציה.

מתודה 3 : חשיבה משותפת

10 דקות

שמש אסוציאציות- ניצור שתי שמשות על המסך ונשתף אותן.

באחת נכתוב 'צופה' ובשניה 'מחנך'. נבקש מהחניכים.ות להעלות אסוציאציות מתוך המילים ונכתוב את הנאמר על המסך.

הערה למדריך.ה: חשוב להתעכב על הדומה והשונה שעלה בכל אחת מהשמשות.

מתודה 4 : דיון בשאלה

10 דקות

תנועת הצופים העבריים בישראל (ע"ר)

נשאל את החניכים.ות:

- האם צופה הוא מחנך?
- האם יש רק דרך אחת לחנך?
- האם חינוך בא לידי ביטוי בהחזקה בכובע אחד או אולי בהחזקת כל הכובעים יחד?
- האם דמות המדריך נחשבת למחנך?
- מה הדומה ומה השונה בין מדריך.ה למחנך.ה בבית הספר? מה היינו רוצים לקחת ממחנך בבית ספר לתפקידנו כמדריכים מחנכים?
- האם כל תפקיד בצופים הוא חינוכי?

מתודה 5 : השראה

10 דקות | ... - האם מדריך הוא מחנך - נספח ג

נקרא יחד את חמשת המרכיבים של מדריך.ה טוב.ה (נספח ג'). מבוסס על מאמרו של פרופסור מרדכי ניסן: "זהות חינוכית כגורם עיקרי בפיתוח מנהיגות חינוך".

לבסוף נשאל:

- מה אתם חושבים/ות על חמשת המרכיבים למדריך.ה טוב.ה?
- אם היה צורך לכתוב מיהו מדריך טוב/מדריכה טובה, האם אלו המרכיבים שהייתם בוחרים (מה לגבי קתימב"ה, כריזמה, נוכחות מרשימה)?
- מה במרכיבים אלו עורר מחשבה? למה התחברתן.ם?

הערה למדריך.ה: חשוב להעיר שאין בכך משום דרישה שהמחנך.ת יימנעו מנקיטת עמדה ומהבעתה. אדרבה, על פי רוב יש צורך בשני הדברים. היבט זה בהדרכה הוא אחד הביטויים למתח אופייני הקיים במלאכת החינוך בין פתיחות וכבוד כלפי החניכים והחניכות לבין מחויבות המדריך והמדריכה למטרות ולדרכי עשייה מסוימות.

תנועת הצופים העבריים בישראל (ע"ר)

שכבת ט' – מסלול 1 - האם מדריך הוא מחנך – נספחים 1+2

סימולציות- נספח 1 :

· חניך מהשכבה צעירה לא הולך לישון בלילה בטיול פתיחת השנה. השעה היא 00:30 ואת/ה רוצה ללכת לישון.

· חניכה ברחה באמצע הפעולה. כשאת/ה מדבר/ת עם החניכה היא אומרת ששני בנים מהקבוצה הרביצו לה.

· שני חניכים לא משתתפים בפעולה, כי יש להדליק מדורה והם לא מוכנים שיידבק לבגדים שלהם ריח מדורה.

· בסיום כל פעולה על הקבוצות בשבת לנקות את אחת מגזרות הניקיון. הקבוצה שלך לא מוכנה לנקות ומחליטה ללכת הביתה.

· חניכה לא מוכנה לאכול בארוחת הערב בטיול פתיחת שנה, בטענה שהאוכל לא טעים לה.

· בטיול פתיחת השנה מחליט אחד החניכים באמצע המסלול שאין לו כוח להמשיך ושהוא לא מוכן ללכת.

· שתי חניכות לא מוכנות לקום בבוקר הטיול בטענה שקר בחוץ, ושהן ייצאו מהאוהל רק אחרי שמזג האוויר ישתפר.

· מפקד פתיחת יום הפעילות התחיל לפני כמה דקות ושלושה חניכים מהגדוד עדיין משחקים "תופסת" בגינה הציבורית שליד השבט

כובעי המדריך- נספח 2 :

· שוטר – איש משמעת, מקפיד על הכללים והחוקים, ורואה את המשימה מעל לכול

· כבאי – דואג לפתרון הסיטואציה באופן מידי, לא פועל באופן תהליכי אלא מייצר פתרון בו במקום לכל רגע

· אח גדול – רואה את החניך וזוכר את עצמו, מגלה הבנה למצבו של החניך, מנסה להיות דמות לחיקוי ולדוגמה

תנועת הצופים העבריים בישראל (ע"ר)

- פסיכולוג – מנסה לחקור ולאמת את החניך עם בעיותיו, מחפש את הסיבה לכל סיטואציה
- חבר – נמצא בגובה העיניים של החניך, מחפש את קרבתו כל הזמן, חשובה לו מאד אהבתם של החניכים אליו
- מנהיג – מנסה למשוך את החניך בכיוון מטרה ברורה, מסתכל קדימה ומנסה לייצר פתרונות ארוכי טווח, רואה בתפקידו שליחות
- מורה – מחפש ללמד את החניך דברים חדשים כל הזמן, לא מחפש את הקרבה ואת היחס האישי, מסתכל על החניך מלמעלה
- שופט – מקבל את כל המידע ולאחר מכן מחליט, חושב במונחי נכון-לא נכון, צודק-טועה, מעביר ביקורת ומחפש לקבל החלטות
- מנטור – מחפש "לגדל" את החניך, לתת לו כלים לקבל את ההחלטות בעצמו ולהוביל את החניך קדימה

תנועת הצופים העבריים בישראל (ע"ר)

שכבת ט' – מסלול 1 - האם מדריך הוא מחנך – נספח 3

חמשת המרכיבים של מדריך.ה טוב.ה:

1.מדריך.ה טוב.ה יודע.ת מה חשוב לה. יש לה חזון.

2.מדריך.ה טוב.ה מודע.ת למתח שבין חזון למעשה ולאתגר הקשה של השגת מטרותיו בפועל. מחנכים מתנדנדים בין חדוות ההישג לכאב שבאי השגת המטרה.

"מתח זה בין חזון למעשה - בין שאיפות לתוצאות הצפויות בהערכה מציאותית לתוצאות הממשיות – מונח ביסוד הזהות החינוכית. מנהיגי חינוך רואים את עצמם כמעפילים במעלה ההר, מועדים, משנסים מותנניים וחוזרים לטפס בסולם החינוך - סולם הניצב ארצה וראשו בשמים – וכל אותו זמן נתונה דעתם לראש הסולם, לבסיסו ולכל מה שביניהם. (מרדכי ניסן, זהות חינוכית כגורם עיקרי בפיתוח מנהיגות חינוך).

3.מדריך.ה טוב.ה הוא/היא בעלת מחויבות הפונה החוצה, מעבר ל"עצמי". זהות חינוכית פונה החוצה; היא שואפת לקדם את שגשוג הפרט ואת רווחת החברה, מטרות התלויות זו בזו ושזורות זו בזו.

4.יחורה. התאמה מודעת בין האמונות והעמדות של אדם להתנהגותו. אישיות לדוגמה.

5.פתיחות. מדריך.ה טוב.ה ניחן בפתיחות, הקשבה לאחרים וכבוד לאמונותיהם, לערכיהם, לנטיותיהם ולאופני התנהגות שונים משלו. המדריכה אחראית להתפתחותם של חניכיה ועליה לאפשר להם ולהן להביע את פרשנותם ואת עמדותיהם בנושאים שונים כחלק מתהליך זה. המוכנות לשקול ולכבד תפיסות אחרות היא לכן תכונה כמעט הכרחית של מדריך.